

Регулаторната комисија за енергетика на Република Македонија, врз основа на член 12 став 3 од Законот за утврдување на цени на водни услуги („Службен весник на Република Македонија“ бр. 7/16), на седницата одржана на 21.08.2017 година, донесе:

У П А Т С Т В О

ЗА ПОДГОТОВКА НА БАРАЊЕТО ЗА УТВРДУВАЊЕ НА ТАРИФА ЗА ВОДНА УСЛУГА ПОДНЕСОЦИТЕ И КРИТЕРИУМИТЕ ЗА ОЦЕНА

I. ОПШТИ ОДРЕДБИ

Член 1

Упатството за подготовка на барањето за утврдување на тарифа за водна услуга, поднесоците и критериумите за оцена (во понатамошниот текст: Упатство) се донесува со цел подготовка на Планот за прилагодување на тарифите, податоците и другите документи во барањето со кое давателите на водни услуги ќе побараат утврдување на тарифа за водна услуга, согласно Методологијата за определување на тарифите за водна услуга (во понатамошниот текст: Методологијата).

Со оваа Упатство се уредуваат начинот и формата на пополнување на:

- образецот БТВУ, Прилог 1 од Методологијата,
- образецот Изјава за веродостојност на барањето и поднесените податоци и документација, Прилог 2 од Методологијата,
- табелите и другите податоци од планот за прилагодување на тарифите за водни услуги, Прилог 3 од Методологијата,
- листа на главни индикатори за успешност, со цел да се изврши нивна проценка и да се утврди нивната усогласеност со целите кои давателите на водни услуги планираат да ги исполнат, Прилог 4 од Методологијата и
- други релевантни податоци за вршење на водната услуга.

Упатството ги уредува и определува и другите прашања кои се поврзани со барањето за утврдување на тарифи за водни услуги согласно Методологијата.

Член 2

Давателот на водна услуга го подготвува барањето за утврдување на тарифа за водна услуга согласно одредбите на Законот за утврдување на цени на водните услуги и ова Упатство.

Во случај кога давателот на водната услуга не постапи согласно одредбите и насоките од Упатството, Регулаторната комисија за енергетика ќе оцени дека барањето е некомплетно.

II. НАЧИН НА ПОДГОТОВКА НА БАРАЊЕТО

Член 3

II.1 Начин на пополнување на образец БТВУ – Прилог 1

Образецот БТВУ кој е составен дел на Методологијата како Прилог 1, се доставува во писмена и електронска форма и се пополнува согласно општите упатства наведени во истото.

II.2 Изјава за веродостојност на барањето и поднесените податоци и документација – Прилог 2

Изјавата за веродостојност на барањето и поднесените податоци и документација која е составен дел на Методологијата како Прилог 2, се доставува во писмена и во електронска форма и ја потпишува одговорното лице на давателот на водната услуга.

II. 3 План за прилагодување на тарифите за водните услуги - Прилог 3

Планот за прилагодување на тарифите за водните услуги кој е составен дел на Методологијата како Прилог 3, се доставува во писмена и електронска форма и се пополнува согласно насоките дадени во ова Упатство.

(1) Оперативни трошоци

Пополнувањето на полињата од табелите од Прилог 3 кои се однесуваат за оперативните трошоци се врши на следниот начин:

- Трошоците кои се земаат во предвид при пресметувањето на тарифата мора јасно да се идентификуваат за секоја услуга поодделно, имајќи ја во предвид обврската од Правилникот за начинот и постапката за утврдување на тарифа за водна услуга и на регулаторна тарифа за водна услуга, за водење на одвоена сметководствена евиденција за секоја од дејностите поодделно.
- Трошоците кои се прикажуваат во барањето треба да бидат усогласени со податоците прикажани во извештаите и во бизнис планот.
- Податоците за трошоците за услугите за поддршка или режиските услуги потребно е да се евидентираат и прикажат за секоја услуга поодделно. Во случај кога овие трошоци не се соодветно евидентирани за секоја услуга поодделно, давателите на водни услуги се должни да применат клуч за распределба на заедничките трошоци и да достават писмено образложение за основата на распределба на овие трошоци за сите водни услуги поделно и за другите услуги.

(2) Инфлација

При планирањето на оперативните трошоци за годините од регулираниот период, давателите на водни услуги треба да ја земат во предвид прогнозираната стапка на инфлација за тој период, објавена од страна на Народна банка на Република Македонија .

(3) Амортизација

Пополнување на полињата од табелите од Прилог 3 кои се однесуваат на амортизацијата се врши на следниот начин:

- Начинот за пресметка на амортизацијата за давателот на водна услуга е утврден во сметководствените стандарди кои се поврзани со векот на траење на средството.
- Регистарот на средства треба да биде одделно идентификуван за давателот на водна услуга и да ги вклучува сите средства со кои давателот на водна услуга управува и ги одржува заради обезбедување на водните услуги.
- Ако регистарот на средства не ги содржи сите средства со кои управува и/или кои не се сопственост на давателите на водни услуги тогаш треба да се пристапи кон дополнување на истиот со цел потполно прикажување на реалната состојба со средствата со кои се врши водната услуга и другите дејности.

- Сите значителни промени на вредноста на амортизацијата од базната година во споредба со проектираната вредност во Планот за прилагодување на тарифите и бизнис планот треба писмено да се образложат.
- Амортизацијата на бесплатно добиените основни средства се вклучува во пресметките на тарифите, по влегување во употреба на средството и по евидентирање во книгите на давателите на водните услуги. При пресметката на минималната просечна дозволена тарифа не се вклучува амортизацијата на бесплатно добиените основни средства.

(4) Инвестиции

Давателот на водната услуга, покрај доставените податоци за инвестиции во табелите од Прилог 3 од Методологијата, должен е да достави информации, податоци и појаснувања во врска со планираната инвестиција, како и докази дека давателот на водната услуга обезбедил извори на средства за таа инвестиција. Планираните инвестиции кои не се поткрепени со извори на средства нема да се земат во предвид при пресметката на тарифата за водната услуга.

(5) Принос на регулирани основни средства

Пресметката на приносот на средствата се врши согласно формулите дадени во Методологијата.

При определување на максимална просечна дозволена тарифа, во пресметката на приносот на регулираните основни средства се вклучува полн износ на пресметаната пондерирана просечна цена на капиталот, додека пак при определување на минимална просечна дозволена тарифа, во пресметката на приносот на регулираните основни средства се вклучува само цената на долгорочните долгови на давателот на водната услуга.

(6) Тарифни структури

Со член 6 од Методологијата им се овозможува на давателите на водните услуги да одлучат која тарифна структура е соодветна за нивните потрошувачи и подрачјето во кое ја вршат водната услуга. Тарифните структури треба да ги исполнат следните критериуми:

- со тарифата треба да се рефлектира трошокот за обезбедување на услугата
- да бидат лесни за разбирање за потрошувачите/корисниците на водните услуги
- да ја испраќаат соодветната економска порака до потрошувачите/корисниците на водните услуги во случај кога преовладуваат специфични околности
- да може ефикасно да се управуваат и јасно да се презентираат во системот за наплата на давателот на водната услуга.

Сите тарифи за обезбедување на водни услуги се определуваат за целото подрачје на кое се обезбедува водната услуга и се фиксни за определен период, обично за календарска финансиска година. Исклучок може да претставуваат ситуации во кои има посебни договори со кои се рефлектираат технички, оперативни, историски и/или правни уредувања.

Давателот на водна услуга може да предложи комбинација од повеќе различни структури на тарифи во истото подрачје во кое се обезбедува водната услуга.

Давателите на водни услуги при определување на тарифните структури треба да ги имаат во предвид и одредбите од Законот за утврдување на цени на водните услуги за постигнување на хармонизација на тарифите, односно начелото на еднаквост, според кое цената на водните

услуги постепено ќе се усогласи во поглед на примената на тарифите и квалитетот на водната услуга, без разлика на категоријата на крајниот корисник на водната услуга.

(7) Критериум за достапност на цената за населението

Според Законот за утврдување на цени на водните услуги, цената на водните услуги не треба да го надмине прагот на достапност на домаќинствата во подрачјето во кое давателот ја обезбедува водната услуга. Критериумите за оваа проценка опфаќаат пресметување на просечната сметка за домаќинство, како процент од просечниот приход на домаќинствата во областа во која услугата се обезбедува.

(8) Табели за планот за прилагодување на тарифите

1. Табела 1 – Вкупен преглед на трошоци по водна услуга

Во првата табела од Планот за прилагодување на тарифите за водни услуги со предлог тарифи за водни услуги, потребно е барателот да ги прикаже оперативните трошоци и амортизацијата од базната година за секоја од водните услуги кои ги врши поодделно и вкупно за сите водни услуги.

1. Оперативните трошоци се поделени во 9 групи:

1.1 Трошоци за материјали, енергија, резервни делови и ситен инвентар (сметка: 400, 401, 402, 403, 404, 405, 406, 407 и 408);

1.2 Трошоци за тековно одржување, ремонт и услуги за одржување (сметка: 412 и 413);

1.3 Трошоци за одржување на туѓи основни средства (дел од вкупниот износ на трошоците од точка 1.2) (дел од сметките: 412 и 413);

1.4 Трошоци за осигурување на градежни објекти и опрема (сметка: 445);

1.5 Бруто плати (сметка: 420 и 421);

1.6 Менаџерски плати и менаџерски награди (дел од вкупниот износ на бруто плати од точка 1.5) (дел од сметките: 420 и 421);

1.7 Други услуги (сметка: 410, 411, 414, 415, 416, 419 и 446);

1.8 Останати и вонредни трошоци (сметка: 417, 422, 440, 441, 442, 444 (до ниво одобрено со Даночен биланс) 448 и 449);

1.9 Даноци, придонеси и други давачки кои не зависат од резултатот на работењето (сметка: 447).

2. Вкупната амортизација е поделена на:

2.1 Амортизација на сопствени средства (сметка: 430, 431 и 432);

2.2 Амортизација на бесплатно добиени средства (дел од сметките: 430, 431, и 432).

3. Трошоци кои не се вклучени во останатите оперативни трошоци – во оваа поле збирно ќе бидат прикажани сите останати трошоци кои постојат во сметководствената евиденција на давателот на водната услуга и се однесуваат на соодветната водната услуга а не се содржани во зборовите на трошоците под точка 1 и 2 од оваа табела.

4. Вкупно трошоци – оваа ставка претставува збир од оперативните трошоци, вкупната амортизација и трошоците кои не се вклучени во останатите оперативни трошоци.

2. Табела 2 - Вкупен преглед на приходи по водна услуга

Во втората табела од Планот за прилагодување на тарифите за водни услуги со предлог тарифи за водни услуги, потребно е барателот да ги прикаже приходите кои ги остварува од вршење на водната услуга, останатите приходи остварени при вршење на водната услуга и приходи кои ги остварува при вршење на други услуги, во базната година, за секоја од водните услуги кои ги врши поодделно, збирно за помошните и другите услуги и вкупно за сите водни услуги.

1. Приходи од водната услуга – барателот во точка 1 - Приходи од водната услуга потребно е да ги пополни следниве податоци, по одделни сметки:
  - За водната услуга *снабдување со сурова вода наменета за водоснабдување на населението* – приходи остварени од фактурирана водна услуга - снабдување со сурова вода наменета за водоснабдување на населението, кон давателот на водната услуга снабдување со вода за пиење или водоснабдување за населението.
  - За водната услуга *снабдување со вода за пиење или водоснабдување* – приходи остварени од фактурирана водна услуга - снабдување со вода за пиење или водоснабдување, без надоместок за загаѓање на вода од бунари, без надоместоци за повторно приклучување и останати приходи, како и без субвенции.
  - За водната услуга *собирање и одведување на отпадни води* - приходи остварени од фактурирана водна услуга собирање и одведување на отпадни води, без надоместок за загадување, без надоместоци за приклучување и останати приходи, како и без субвенции.
  - За водната услуга *прочистување на отпадни води* - приходи остварени од фактурирана водна услуга прочистување на отпадни вода, без надоместок за загадување, без надоместоци за приклучување и останати приходи, како и без субвенции.
2. Останати приходи остварени при вршење на водната услуга – барателот во точка 2 потребно е да ги прикаже сите останати приходи кои настануваат при вршење на водната услуга.
3. Приходи од други услуги – барателот во точка 3 потребно е збирно да ги прикаже приходите остварени од фактурирање на други услуги кои не се поврзани со обезбедување на водните услуги.

3. Табела 3 – Остварени/планирани приходи од водна услуга

Третата табела се однесува на реализираните приходи од вршење на водната услуга за минати години и планираните приходи од вршење на водната услуга за тековната година и годините од регулираниот период. Податоците од оваа табела се однесуваат на водната услуга за која е наменето барањето..

- Приходи од водната услуга - приходи остварени од фактурирана водна услуга за која се однесува барањето, по одделни сметки.
- Останати приходи остварени при вршење на водната услуга – останати приходи остварени при вршење на водната услуга за која се однесува барањето, исклучувајќи ги приходите од помошните услуги, по одделни сметки.

4. Табела 4 - Поделба на услуги за поддршка по водна услуга

Податоците кои треба да бидат внесени во табела 4 се однесуваат на услугите за поддршка или режиските услуги, расчленети по водни и помошни/други услуги кои ги врши барателот. Услугите за поддршка или режиски услуги се оние кои не се директно поврзани со основните услуги но придонесуваат кон остварувањето на водните услуги (сметководствени услуги, административни, односи со корисници, правни услуги, човечки ресурси и слично) чии трошоци сразмерно на придонесот во остварувањето на водните услуги влегуваат во определувањето на тарифата на водната услуга.

Податоците внесени во оваа табела се однесуваат за базната година. Групирањето на сметките се врши на ист начин како што е презентирани во образложението на табела 1, додека во точка 3 од оваа табела се впишуваат трошоците кои постојат во сметководствената евиденција на давателот на водната услуга а не се содржани во зборовите на трошоците под точка 1 и 2 од оваа табела. Вкупниот износ на трошоците под точка 4 треба да е во ист износ како и во Билансот на успех за базната година.

5. Табела 5 - Вкупен преглед на услуги за поддршка

Во петтата табела, трошоците за услуги за поддршка или режиски услуги треба да се распределат по години, за 2015 и 2016 година согласно остварените трошоци, а за периодот од 2017 до 2020 година да се прикажат планираните трошоци кои ќе настанат како резултат на услугите за поддршка или режиски услуги. Оваа табела се пополнува за секоја водна услуга одделно, односно за водната услуга за која се однесува барањето.

Трошоците за услугите за поддршка или режиските услуги се распределени во 9 групи кои треба да ги содржат истите сметки како што е презентирани во образложенијата на претходните табели.

6. Табела 6 - Пресметување на регулиран приход и тарифа

Шестата табела содржи зборови од сите елементи кои се составен дел на пресметката на регулираниот приход, просечната тарифа, како и минималната и максималната тарифа, за базната година, тековната година, како и годините од регулираниот период. Оваа табела се пополнува за секоја водна услуга одделно, односно за водната услуга за која се однесува барањето

Оперативни трошоци – во ова поле се внесуваат вкупните оперативни трошоци кои настанале и кои се предвидува да настанат при вршење на водната услуга за која се однесува барањето.

Амортизација – во ова поле се внесува вкупната амортизација која е пресметана за базната година и годината пред неа, како и предвидената за тековната година и годините од регулираниот период.

Средства за ликвидност – средствата за ликвидност се пресметуваат согласно формулата од член 18, точка 1.3 од Методологијата. При поднесување на барањето, со цел да се пресмета износот, барателот користи процент за утврдување на средства за ликвидност како предлог, додека пак Регулаторната комисија за енергетика ќе го утврди тој процент за утврдување на средства за ликвидност при донесувањето на Решението за утврдување на тарифа за водна услуга. Клучен фактор кој треба да се земе во предвид при пресметката на средствата за ликвидност треба да биде степенот на наплата на побарувањата на давателот на водната услуга.

Принос на регулирани основни средства – се пресметува согласно формулите од член 18, точка 1.4 од Методологијата, користејќи ги податоците од табела 8 и табела 18 од Прилог 3 од Методологијата.

Останати приходи остварени при вршење на водната услуга – се внесуваат сите останати приходи остварени при вршење на водната услуга за која се однесува барањето и треба да бидат во ист износ како и точка 2 од табела 3.

Регулиран приход – Регулираниот приход претставува збир од оперативните трошоци, амортизацијата, средствата за ликвидност, приносот на регулираните средства, намалени за останатите приходи остварени при вршење на водната услуга.

Испорачана/одведена количина на вода – се внесува количина на испорачана, одведена или прочистена вода, изразена во m^3 , во зависност од водната услуга за која се однесува барањето.

Просечна тарифа – Просечната тарифа се пресметува како количник од регулираниот приход и количината на испорачана, одведена или прочистена вода.

Минимална просечна дозволена тарифа – Минималната просечна дозволена тарифа треба да ги покрие оперативните трошоци на давателот на водната услуга, амортизацијата на сопствените основни средства и цената на долгорочните долгови на давателот на водната услуга.

Максимална просечна дозволена тарифа – Максималната просечна дозволена тарифа треба да ги покрие оперативните трошоци на давателот на водната услуга, амортизацијата на сопствените основни средства и амортизацијата на бесплатно добиените основни средства, средствата за ликвидност, како и приносот на регулираните основни средства.

7. Табела 7 - Трошоци за вршење на водна услуга

Седмата табела ги содржи оперативните трошоци прикажани по групи, кои содржат одделни сметки кои се групирани на начин прикажан во табела 1 и амортизацијата поделена на амортизација на сопствени и амортизација на бесплатно добиени основни средства. Оваа табела се пополнува за секоја водна услуга одделно, односно за водната услуга за која се однесува барањето, Потребно е да се пополнат податоци за овие остварени трошоци за 2015 и 2016 година, како и да се предвидат за тековната 2017 година и за годините од регулираниот период.

8. Табела 8 - Вкупна вредност на основните средства

Осмата табела се пополнува за секоја водна услуга одделно, односно за водната услуга за која се однесува барањето.

1. RAB start – претставува почетна вредност на основните средства во годината t (за базната година претставува збир од поле 2, 3 и 4, додека пак за останатите години RAB start е еднакво со RAB end од претходната година);
2. Состојба на основните средства на почетокот на годината, се пополнува само за базната година;
3. Состојба на бесплатно добиените основни средства на почетокот на годината, се пополнува само за базната година;
4. Новонабавени основни средства и пуштени во употреба во текот на година;
5. Вкупно одбитни ставки претставува збир од полињата 6, 7 и 8;

6. Бесплатно добиени основни средства во текот на годината;
7. Оттуѓени, расходувани и повлечени од употреба основни средства во текот на годината;
8. Вкупна годишна амортизација;
9. Годишна амортизација на бесплатно добиени основни средства;
10. RAB end – претставува вредност на регулираните основни средства со кои се врши водната услуга на крајот на годината t и се пресметува на следниов начин:
  - RAB start (поле бр.1) + новонабавени основни средства и пуштени во употреба во текот на година (поле бр.4) - вкупно одбитни ставки (поле бр.5) + годишна амортизација на бесплатно добиени основни средства (поле бр.9);
11. Просечен RAB претставува просечна вредност на основните средства со кои се врши водната услуга во годината t и се пресметува на следниов начин:
  - се добива кога збирот од RAB start (поле број 1) и RAB end (поле број 10) за соодветената година, ќе се подели со 2.

Оваа вредност на просечниот RAB се користи при пресметката на приносот на регулираните основни средства.

9. Табела 9 - Вредност на основни средства во базната година

Деветтата табела се пополнува за секоја водна услуга одделно, односно за водната услуга за која се однесува барањето и има за цел да ги прикаже регулираните основни средства во базната година, прикажани по вид на основно средство, односно како градежни објекти, постројки и опрема, алат, погонски и канцелариски инвентар, канцелариска опрема и мебел и транспортни средства. Оваа табела не ги содржи бесплатно добиените основни средства.

Се пополнуваат износите на набавната вредност на основното средство, евентуалната додадена нова вредност, акумулирана амортизација за тоа средство на почетокот на годината, стапката на амортизација, изразена во проценти и вкупната годишна амортизација. Како резултат на табелата треба да се пресмета вредноста на основното средство на крајот од годината (колона 3 + колона 4 - колона 5 – колона 7).

Доколку давателот на водната услуга поседува основни средства кои не припаѓаат во групите кои се прикажани во табелата, може да додаде нови редови после точка 5 и да ги пополни со истите.

10. Табела 10 - Амортизација на основните средства во регулиран период

Десеттата табела претставува приказ на амортизацијата на градежните објекти, постројките и опремата, алатот, погонскиот и канцеларискиот инвентар, канцелариската опрема и мебелот, како и транспортните средства за тековната година и за годините од регулираниот период. Се пополнува и стапката на амортизацијата на секое основно средство. Ова табела не ги содржи основните средства кои се добиени бесплатно и се пополнува за секоја водна услуга одделно, односно за водната услуга за која се однесува барањето.

Доколку давателот на водната услуга поседува основни средства кои не припаѓаат во групите кои се прикажани во табелата, може да додаде нови редови после точка 5 и да ги пополни со истите.

11. Табела 11 - Преглед на отуѓени, расходувани и повлечени од употреба основни средства

Единаесеттата табела ги прикажува материјалните и нематеријалните основни средства кои се отуѓени, расходувани и повлечени од употреба во 2015 и 2016 година, како и оние кои треба да бидат отуѓени, расходувани и повлечени од употреба во 2017 година и годините од регулираниот период. Оваа табела се пополнува за секоја водна услуга одделно, односно за водната услуга за која се однесува барањето.

12. Табела 12 - Преглед на бесплатно добиени основни средства

Дванаесеттата табела ги прикажува сите бесплатно добиени основни средства во 2015 и 2016 година, како и оние кои треба да бидат бесплатно добиени во 2017 година и во годините од регулираниот период. Оваа табела се пополнува за секоја водна услуга одделно, односно за водната услуга за која се однесува барањето.

Доколку давателот на водната услуга поседува бесплатно добиени основни средства кои не припаѓаат во групите кои се прикажани во табелата, може да додаде нови редови после точка 5 и да ги пополни со истите.

13. Табела 13 - Преглед на одржувани туѓи основни средства

Тринаесеттата табела ги прикажува основните средства кои не се во сопственост на давателот на водната услуга, но му се предадени на негово одржување. Покрај презентацијата на овие туѓи основни средства како градежни објекти, постројки и опрема, алат, погонски и канцелариски инвентар, канцелариска опрема и мебел и транспортни средства, во оваа табела се пополнува и износот на трошоците за нивно одржување, прикажани по години, реализирани и планирани за периодот 2015-2020 година. Оваа табела се пополнува за секоја водна услуга одделно, односно за водната услуга за која се однесува барањето.

Доколку давателот на водната услуга одржува други туѓи основни средства кои не припаѓаат во групите кои се прикажани во табелата, може да додаде нови редови после точка 5 и да ги пополни со истите.

14. Табела 14 - Преглед на инвестиции за претходниот период

Четиринаесеттата табела претставува преглед на планирани и реализирани инвестиции во основни средства за минат период, со цел да се прикаже степенот на реализација на инвестициите. Оваа табела има за цел да даде преглед на тоа колкав дел од планираните инвестиции се реализирани, односно се новонабавени основни средства и пуштени во употреба во истиот период. Оваа табела се пополнува за секоја водна услуга одделно, односно за водната услуга за која се однесува барањето.

Доколку давателот на водната услуга има инвестиции во основни средства кои не припаѓаат во групите кои се прикажани во табелата, може да додаде нови редови после точка 5 и да ги пополни со истите.

15. Табела 15 - Инвестиционен план за регулиран период

Петнаесеттата табела претставува преглед на планираните инвестиции во основни средства во тековната година и за сите години од регулираниот период. Оваа табела се пополнува за секоја водна услуга одделно, односно за водната услуга за која се однесува барањето.

Доколку давателот на водната услуга планира инвестиции во основни средства кои не припаѓаат во групите кои се прикажани во табелата, може да додаде нови редови после точка 5 и да ги пополни со истите.

16. Табела 16 - Амортизација на новонабавени основни средства во регулиран период

Шеснаесеттата табела претставува преглед на амортизацијата на новонабавените основни средства, со цел да се предвиди трошокот за амортизација за сите години од регулираниот период. Оваа табела се пополнува за секоја водна услуга одделно, односно за водната услуга за која се однесува барањето.

17. Табела 17 - Вкупни извори на финансиски средства

Седумнаесеттата табела има за цел да даде преглед на изворите на финансирање на новонабавените средства и инвестиции во минат период и за сите години од регулираниот период. Оваа табела се пополнува за секоја водна услуга одделно, односно за водната услуга за која се однесува барањето.

Кредити – потребно е за сите кредити кои ги користи давателот на водната услуга поединечно да се наведе: износ на кредитот, рокот на отплата, интересна стапка, грејс период и интеркаларна камата;

Вкупен долгорочен долг – податок за сите заеми и кредити кои ги има и ги планира давателот на водната услуга;

Сопствени средства – колкав дел од средствата се од акумулација и колкав дел од амортизација;

Други извори – грантови;

Вкупно извори на финансиски средства – претставува збир од сите претходни извори на средства.

18. Табела 18 - WACC (пондерирана просечна цена на капиталот)

Осумнаесеттата табела претставува пресметка на пондерираната просечна цена на капиталот во базната година, која се користи при пресметката на приносот на регулираните средства.

1. Сопствен капитал (денари) – се внесува вредноста за сопствен капитал и резерви од билансот на состојба за базната година. Доколку во базната година сопствениот капитал има негативна вредност, за целите за пресметка на пондерираната просечна цена на капиталот истата се зема со вредност нула.

По исклучок, при пресметка на минималната просечна дозволена тарифа, вредноста на сопствениот капитал претставува пресметана вредност од разликата помеѓу пресметаната просечната вредност на основните средства во табела 8 и вредноста на долгорочниот долг, прикажан во билансот на состојба за базната година.

2. Долг (денари) – се внесува вредноста на долгорочните долгови од билансот на состојба за базната година;
3. Сопствен капитал (%) – $\text{сопствен капитал} / (\text{сопствен капитал} + \text{долгорочен долг})$;
4. Долгорочен долг, Debt (%) – $\text{долгорочен долг} / (\text{сопствен капитал} + \text{долгорочен долг})$;
5. Цена на долг K_d (%) – се внесува каматна стапка на дологорочните долгови на давателот на водната услуга;
6. Просечни каматни стапки на долгорочни кредити (€, \$ и денари) одобрени на претпријатијата во P_M , R_m (%) - податоци објавени од Народна банка на РМ;

7. Стапка на поврат без ризик, која се утврдува како еднаква на приносот на хартиите од вредност издадени од Владата на РМ, R_f (%) – податоци објавени од Министерство за финансии;
8. Премија за ризик која се определува како разлика меѓу просечен прихот на ризични вложувања (R_m) и приход на неризични вложувања (R_f), $MRP - (R_m - R_f)$;
9. Бета на сопствен капитал, (пазарно портфолио) – еднакво на 1;
10. Цена на сопствен капитал, K_e (%) – еднакво на $R_f + (MRP) * \beta$;
11. Стапка на данок на добивка, T_r (%) – утврдена со закон;
12. Пондерирана просечна цена на капиталот на реална основа пред оданочување, WACC (%) – резултат согласно формулата од Методологијата.

19. Табела 19 - Набавка на сурова вода наменета за водоснабдување

Деветнаесеттата табела ја пополнуваат деветелите на водни услуги кои вршат дејност снабдување со вода за пиење или водоснабдување.

1. Набавка на вода

Количина – вкупен волумен на набавена пречистена вода во m^3 кој се обезбедува од давателот на водна услуга снабдување со сурова вода наменета за водоснабдување на населението.

Цена - крајната цена изразена во ден/ m^3 , која снабдувачот со вода за пиење или водоснабдување му ја плаќа на снабдувачот со сурова вода наменета за водоснабдување на населението.

Износ - количина*цена

2. *Вода од сопствено производство* - количината на вода од сопствени извори изразена во m^3 .

20. Табела 20 - Број на потрошувачи/корисници на услуги

Дваесеттата табела го прикажува бројот на корисници на водни услуги по категории на потрошувачи. Доколку давателот на водната услуга покрај *домаќинства*, во категоријата на потрошувачи „останати“ има повеќе подкатегории, ова поле треба да се расчлени согласно бројот на категории на останати потрошувачи/корисници кон кои давателот на водна услуга го врши фактурирањето, односно да се набројат во посебни редови поодделно сите категории на останати потрошувачи/корисници на водни услуги и да се внесе нивниот број во соодветената година (2015 и 2016 година - реализирано, 2017 -2020 година планиран број на потрошувачи/корисници на водни услуги во секоја категорија поодделно). Во оваа табела се пополнува и бројот на склучени и предвидени нови договори.

21. Табела 21 - Процент на наплата

Дваесет и првата табела ја прикажува пресметката на ефикасноста на наплатата која е индикатор вклучен во клучните индикатори за успешност во Прилог 4 од Методологијата. Вообичаено се мери како сооднос помеѓу наплатените и фактурираните приходи, изразен во проценти за 12 месеци, а во оваа табела потребно е да се пресмета процентот на наплата на годишно ниво и кумулативна состојба на крајот од секоја од годините кои се наведени во табелата.

Пресметките се вршат за вкупниот број на потрошувачи/корисници на водни услуги, но и одделно за секоја категорија на потрошувачи/корисници на водни услуги на која фактурира давателот на водната услуга.

Доколку давателот на водната услуга фактурира на иста сметка за повеќе од една водна услуга, во тој случај оваа табела се пополнува вкупно за сите водни услуги. Доколку се издаваат посебни сметки за различните водни услуги, тогаш треба да се пополни табела за секоја водна услуга одделно.

22. Табела 22 - Старост на побарувањата

Дваесет и втората табела служи за анализа на побарувањата по категорија на потрошувачи/корисници на водни услуги и по старост.

Доколку давателот на водната услуга фактурира на иста сметка за повеќе од една водна услуга, во тој случај оваа табела се пополнува вкупно за сите водни услуги. Доколку се издаваат посебни сметки за различните водни услуги, тогаш треба да се пополни табела за секоја водна услуга одделно.

23. Табела 23 - Број на вработени

Дваесет и третата табела има за цел да даде приказ на бројот на вработени кај давателот на водната услуга, број на вработени по вид на водна услуга, просечен број на вработени за кои е исплатена плата во текот на годината, просечен број на вработени според работни часови, како и број на менаџери.

24. Табела 24 – Сурова вода

Дваесет и четвртата табела ја пополнуваат давателите на водната услуга снабдување со сурова вода наменета за водоснабдување на населението и има за цел да даде приказ на вкупниот волумен на прочистена и предадена вода во системот за снабдување со вода за пиење или водоснабдување, тарифата за услугата снабдување со сурова вода наменета за водоснабдување на населението, како и количините на вода кои давателот на оваа водна услуга ги има фактурирано за други намени кои не се опфатени со Законот за утврдување на цени на водните услуги.

25. Табела 25 – Тарифа за снабдување со вода за пиење

Дваесет и петтата табела ја пополнуваат давателите на водната услуга снабдување со вода за пиење или водоснабување. Податоци кои се потребни за оваа табела се следните:

- тарифи (одобрени и планирани),
- количини поврзани со тарифите (т.е. потрошувачка по m^3 во случај на волуметриски тарифи и број на потрошувачи/корисници на водни услуги во случај на тарифа во два дела за фиксниот надоместок),
- остварени и планирани приходи

Описот на тарифите прикажан во оваа табела се однесува на видовите на тарифи кои давателот на водните услуги ги има или ги планира во регулираниот период, согласно член 6 од Методологијата. Повеќето даватели на водни услуги имаат само едноставни волуметриски тарифи и сите тарифи кои не се користат ќе останат непополнети во табелата.

26. Табела 26 – Тарифа за собирање и одведување на урбани отпадни води

Дваесет и шесттата табела ја пополнуваат давателите на водната услуга собирање и одведување на отпадни води.

Податоци кои се потребни за оваа табела се следните:

- тарифи (одобрени и планирани),
- количини поврзани со тарифите (т.е. потрошувачка по m^3 во случај на волуметриски тарифи и број на потрошувачи/корисници на водни услуги во случај на тарифа во два дела за фиксниот надоместок),
- остварени и планирани приходи

Описот на тарифите прикажан во оваа табела се однесува на видовите на тарифи кои давателот на водните услуги ги има или ги планира во регулираниот период, согласно член 6 од Методологијата. Повеќето даватели на водни услуги имаат само едноставни волуметриски тарифи и сите тарифи кои не се користат ќе останат непополнети во табелата.

27. Табела 27 – Тарифа за прочистување на отпадни води

Дваесет и седмата табела ја пополнуваат давателите на водна услуга прочистување на отпадни води.

Податоци кои се потребни за оваа табела се следните:

- тарифи (одобрени и планирани),
- количини поврзани со тарифите (т.е. потрошувачка по m^3),
- остварени и планирани приходи

28. Табела 28 – Планирана просечна сметка за домаќинство

Дваесет и осмата табела ја прикажува просечната сметка за едно домаќинство и ја пополнуваат давателите на водни услуги кои фактурираат директно на категоријата на потрошувачи/даватели на водни услуги – домаќинства. Оваа табела служи за оценка на ефикасноста на трошоците, правичноста и достапноста на водните услуги за домаќинствата, при проценката на барањата за утврдување на тарифите на водните услуги.

Потребните податоци се за базната година и тригодишниот регулиран период, а се однесуваат на секоја обезбедена водна услуга.

Просечната сметка за секоја обезбедена водна услуга ги содржи сите водни услуги со цел да се прикаже вкупната просечна месечна сметка за вода.

II.4 Листа на главни индикатори за успешност и цели за исполнување и Индикатори за успешност – Прилог 4

Со Методологијата се идентификуваат следните главни индикатори за успешност, за кои по завршувањето на првиот регулиран период ќе бидат определени цели за постигнување и индикатори за успешност, кои покрај главните индикатори за успешност треба да им помогнат на давателите на водните услуги во бизнис планирањето, со цел да обезбедат квалитетни водни услуги со оптимално ниво на трошоци:

1. Главни индикатори за успешност			
		Единица	Формула за пресметување на индикатор
1	Процент на покриеност со водната услуга	%	{{Население со пристап до услуга за вода (било со директен сервисен приклучок или со пристап до јавно место за снабдување со вода) / население во подрачјето на одговорност} %
2	Континуитет на снабдувањето ВО	часови/ден	Просечен број на часови на услужување на ден со водоснабдување.
3	Неприходувана вода	%	{{Вкупен волумен на влезна вода во системот од сите извори - Вкупен волумен на фактурирана вода / вкупен влезен волумен во системот за вода од сите извори }} %
4	Неприходувана вода	m ³ /km/ден	m ³ /km/ден
5	Ефикасност на наплатата	%	%
6	Трошоци за одржување	денари/приклучок	денари/приклучок
7	Оперативни трошоци за вршење на водната услуга	денари/ m ³ /година	денари/ m ³ /година
8	Потрошувачка на вода	литри/лице/ден	литри/лице/ден
9	Коефициент на испади (пукања) на цевките	испади/km/година	Вкупен број на испади на цевките во дистрибутивната мрежа годишно / вкупна должина на водоводната дистрибутивна мрежа
10	Број на вработени	број/1000 приклучоци	број/1000 приклучоци

2. Индикатори за успешност			
		Единица	Формула за пресметување на индикатор
<u>Сите водни услуги</u>			
1	Денови на наплата на побарувањата	денови	{Побарувања од сите услуги / ((Вкупни (Наплатени) оперативни приходи од сите услуги)/360)}
2	Денови на плаќање на обврските	денови	{Обврски / ((Вкупни оперативни трошоци)/365)}
3	Потрошувачка на енергија	kWh/m ³	kWh/m ³
4	Покривање на трошоците	%	Вкупни годишни оперативни приходи / Вкупни годишни оперативни трошоци
5	Покривање на трошоците за наплатени услуги	%	Вкупни годишни оперативни приходи наплатени / Вкупни годишни оперативни трошоци
<u>Снабдување со сурова вода наменета за водоснабдување</u>			
1	Коефициент на измерена сурова вода	%	(Волумен на измерена набавена сурова вода / Вкупен волумен на набавена сурова вода) %
<u>Снабдување со вода за пиење или водоснабдување</u>			
1	Коефициент на покриеност со функционални водомери	%	(Вкупен број на мерни места за вода со функционални водомери / вкупен број мерни места)%

2	Коефициент на мапирање на мрежата за водоснабдување	%	{Вкупна должина на дистрибутивната водоводна мрежа прикажана во ГИС / Вкупна должина дистрибутивната водоводна мрежа } %
3	Стапка на обновување / реновирање на дистрибутивната водоводна мрежа	%	{Вкупна должина на обновена/реновирана дистрибутивна мрежа без цевките за пренос и сервисните цевки / Вкупна должина на дистрибутивната мрежа без цевките за пренос и сервисните цевки } %
<u>Собирање и одведување на отпадни води</u>			
1	Комбиниран систем за одведување на урбани отпадни води	%	Вкупна должина на комбиниран систем за одведување на урбани отпадни води / (Вкупна должина на комбиниран систем за одведување на урбани отпадни води + Вкупна должина на одвоен систем за фекални води + Вкупна должина на одвоен систем за одведување на атмосферски води)
2	Одвоен систем за фекални води	%	Вкупна должина на одвоен систем за фекални води / (Вкупна должина на комбиниран систем за одведување на урбани отпадни води + Вкупна должина на одвоен систем за фекални води + Вкупна должина на одвоен систем за одведување на атмосферски води)
3	Одвоен систем за одведување на атмосферски води	%	Вкупна должина на одвоен систем за одведување на атмосферски води / (Вкупна должина на комбиниран систем за одведување на урбани отпадни води + Вкупна должина на одвоен систем за фекални води + Вкупна должина на одвоен систем за одведување на атмосферски води)
4	Отпадни води собрани преку канализацискиот систем	%	(Вкупен волумен на отпадни води собрани преку канализацискиот систем / вкупен волумен на отпадни води собрани преку канализациската мрежа и септичките јами %
5	Отпадни води собрани од септичките јами	%	(Вкупен волумен на отпадни води собрани од септичките јами / вкупен волумен на отпадни води собрани преку канализациската мрежа и септичките јами %
6	Коефициент на мапирање на канализациската мрежа	%	{Вкупна должина на мрежата за собирање на отпадни води прикажана во ГИС / Вкупна должина на мрежата } %
7	Стапка на обновување / реновирање на канализациската мрежа	%	{Вкупна должина на обновена/реновирана канализациска мрежа / Вкупна должина на канализациската мрежа } %
8	Запушувања на канализацискиот систем	запушувања/km/ година	Број на запушувања годишно / вкупна должина на канализациската мрежа
<u>Прочистување на отпадни води</u>			
1	Коефициент на прочистувањето на отпадни води	%	(Вкупен волумен на фактурирани третирани отпадни води / вкупен волумен на фактурирана вода за пиење)%
2	Отпадни води третирани до примарно ниво (единствено)	%	Волумен на отпадни води третиран до примарно ниво (единствено) / вкупен волумен на собрани отпадни води

3	Отпадни води третирани до секундарно ниво (но не и повеќе)	%	Волумен на вода третиран на секундарно ниво (но не и повеќе) / вкупен волумен на собрани отпадни води
4	Отпадни води третирани до терцијарно ниво	%	Волумен на вода третиран до терцијарно ниво (единствено) / вкупен волумен на собрани отпадни води

Член 4

Ова Упатство влегува во сила со денот на негово донесување, а ќе се објави на веб страницата на Регулаторната комисија за енергетика на Република Македонија.

Бр. 01-1421/1
21.08.2017 година
Скопје

ПРЕТСЕДАТЕЛ

Димитар Петров